

9-МАВЗУ. КАСБИЙ ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШ ЖАРАЁНИДА ИЛҒОР ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ.

РЕЖА:

- 1. Касбий фанларни ўқитишда муаммоли таълим технологияларини қўллашнинг аҳамияти ва зарурати.
- 2. «Кластер», «Ақлий ҳужум», «Бумеранг», «Веер», «Иқтисодчи», «Иқтисодчи-рахбар» технологиялари ва улардан фойдаланиш.
- 3. «Муаммоли маъруза», «Мунозарали маъруза», «Ҳамкорликда ўқитиш технологияси», «Модулли таълим технологияси».
- 4. Тажриба воситасида ўқитиш цикли, ролли ҳамда ишбилармон ўйинлар каби илғор педагогик технологиялар асосида касбий фанларни ўқитиш. Касбий фанларни ўқитиш жараёнида янги педагогик технологиялардан фойдаланишга ўргатиш.

1. Касбий фанларни ўқитишда муаммоли таълим технологияларини қўллашнинг аҳамияти ва зарурати.

- Педагогик технологиянинг асосий моҳияти таълимда талабаларни қизиқтириб ўқитиш ва билимларни тўлиқ ўзлаштиришга эришишдир. Таълимда берилаётган билимларни талабаларнинг аксарият кўпчилик қисми пухта ўзлаштириши педагогик технология жорий этилишининг асосий мақсади ҳисобланади.
- Педагогик технология асосида дарс ўтишда энг асосий талаб талабанинг ҳаётий тажрибаси аввал ўзлаштирган билимлари ва қизиқишлари асосида билим беришни кўзда тутади. Педагогик технология ўрганилаётган соҳа бўйича талабаларда билим етарлича бўлмаган ҳолда ҳам талабада салбий кечинмага ўрин қолдирмасликни, бу талабанинг айби эмаслигини тан олишни талаб этади. Фаоллик кўрсатилса, билимларни ўзлаштириб олишга талабаларда ишонч ҳосил қилиш тавсия этилади.

Педагогик технология таълим амалиётида учта даражада қўлланилади:

- **1. Умумий педагогик даража.** Умумий педагогик (умумдидактик, умумтарбиявий) технология ўқув-тарбия жараёнининг яхлит тизимлилиги, маълум бир минтақа, ўқув юрти томонидан узлуксиз таълим тизимининг муайян бир босқичидаги технологиянинг умумий қонуниятлари, илмий-назарий асослари, тамойиллари, амалиётда қўлланишининг умумий хусусиятлари, шарт-шароитларини ифодалайди.
- **2. Хусусий методик даражада** педагогик технологиянинг муайян бир предмет, курсни ўқитиш жараёнининг мақсад ва вазифаларини амалга ошириш мақсадида фойдаланиладиган таълим мазмуни, ўқитиш воситалари, методлари ва шаклларининг мажмуаси тушунилади.
- **3. Локаль (модуль) даражада** ўқув-тарбия жараёнининг маълум бир қисмининг хусусий дидактик ва тарбиявий мақсадини ҳал этишга қаратилган технология тушунилади. Унда ўқувчи-талабаларнинг мустақил ишларини ташкил этиш, улар билимини назорат қилиш, шахсий фазилатларини шакллантириш каби масалалар кўзда тутилади.

“Технология” - юнонча “технос” (techne)- маҳорат, санъат ва “логос” (logos) фан, таълимот сўзларидан ташкил топган.

Ишлаб чиқаришда “Технология” сўзидан келиб чиқадиган тушунчалар

- 1. Технологик жараён**- ишлаб чиқариладиган маҳсулотга ишлов беришнинг ягона жараёнини ҳосил қилувчи технологик ишлар йиғиндиси.
- 2. Технологик иш**- ишчи томонидан ўзининг иш жойида бажариладиган, якунига етказилган ҳаракат кўринишидаги жараённинг бир қисми.
- 3. Технологик харита** – маълум бир маҳсулотни ишлаб чиқариш технологик ишлар изчилигини баён қилувчи техник ҳужжат.
- 4. Технологик тартиб (режим)** - технологик ишларни амалга оширишни белгиловчи тартиб бўлиб, маълум бир маҳсулотни ишлаб чиқаришда бажариладиган ишларнинг вақти, шартларини белгилайди.

**Педагогик
технологиянинг
асосий
вазифалари**

Таълим-тарбия жараёнининг умумий, яхлит ишлаб чиқиш

Таълим-тарбия жараёнида ҳал этилиши лозим бўлган аниқ мақсад ва вазифаларни белгилаш.

Таълим-тарбия жараёни мазмунини ишлаб чиқиш

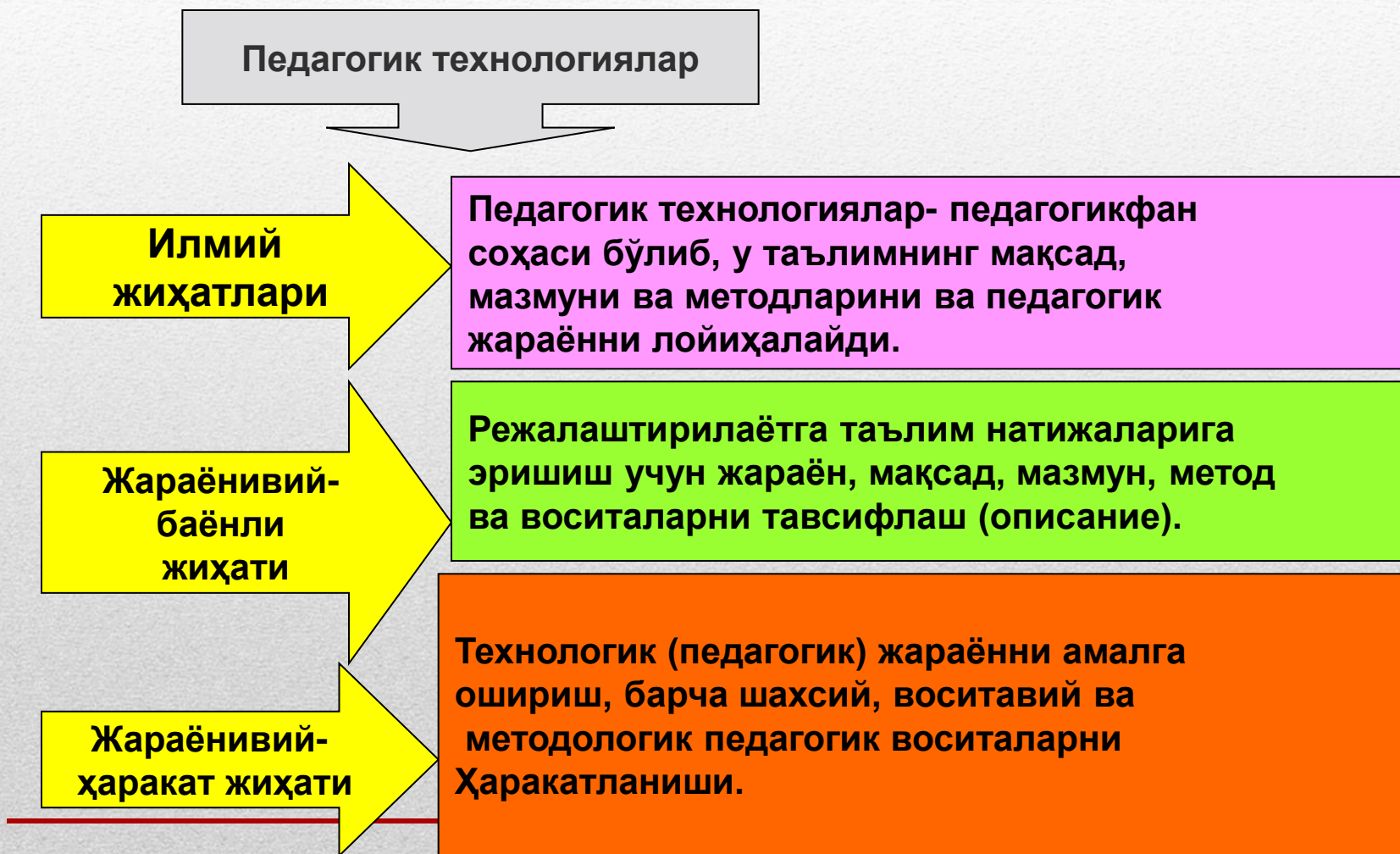
Таълим-тарбия жараёнида таълим олувчининг эркин, мустақил фаолият кўрсатиш учун муайян шарт-шароитларни яратиш ҳамда кўникма ва малакаларни шакллантириш

Таълим олувчилар фаолиятни назорат қилиш ҳамда баҳолашни ташкил этиш

Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури мақсади ва вазифаларини рўёбга чиқариш

Фан-техника тараққиётидаги ахборотларни ёшларга Етказишни тезлаштириш

2. «Кластер», «Ақлий ҳужум», «Бумеранг», «Веер», «Иқтисодчи», «Иқтисодчи-рахбар» технологиялари ва улардан фойдаланиш.

«КЛАСТЕР УСУЛИ»

- Кластерларга ажратиш-талабаларга бирор-бир мавзу тўғрисида эркин ва очиқ тарзда фикр юритишга ёрдам берадиган педагогик стратегиядир. Бу усул кўп вариантли фикрлашни ўрганилаётган тушунча (ҳодиса, воқеа)лар ўртасида алоқа ўрнатиш малакаларини ривожлантиради. “Кластер” сўзи ҳужм, боғлам маъносини англатади. Кластерларга ажратишни даъват, англаш ва мулоҳаза қилш босқичларига фикрлашни рағбатлантириш учун қўллаш мумкин. У асосан янги фикрларни уйғотиш, мавжуд билимларга етиб бориш стратегияси бўлиб, муайян мавзу бўйича янгича фикр юритишга чорлайди. Бирор мавзу бўйича кластерлар тузишдан бу мавзунини мукамал ўрганмасдан олдин фойдаланиш мақсадга мувофиқдир.
- «Кластер усули»ни тузиш кетма-кетлиги:
- 1. Қўғознинг ўртасига ёки синф доскасига ёхуд ёзиш учун фойдаланиш мумкин бўлган сатҳга “калит” сўз ёки гап ёзилади.
- 2. Шу мавзуга тегишли деб ҳисобланган ва ҳаёлга келган сўз ва гаплар ёзилади.
- 3. Фикрлар пайдо бўлганда ва уларни ёзганда фикрлар ўртасида мумкин бўлган боғланишларни белгилаш.
- 4. Фикрлар тугамагунча ёки вақт тамом бўлгунча ҳаёлга келган барча фикрлар ёзилаверади;
- 5. Келтирилган сўз ва фикрлар мазмуни ва яқинлигига қараб тоифаларга ажратиб чиқилади.

«Ақлий ҳужум» усули

- «Ақлий ҳужум» - ғояларни генерация қилиш усули. қатнашчилар бирлашган ҳолда қийин муаммони ечишга ҳаракат қиладилар: уни ечиш учун шахсий ғояларини илгари сурадилар (генерация қилади). У иштирокчиларни ўз тасаввурлари ва ижодларидан фойдаланишга рағбатлантиради.
- «Ақлий ҳужум» нинг қоидалари:
- Биринчи қоида. Фикр ва ғоялар ҳеч қандай чекланмаган ҳолда иложи борича баралла айтилиши лозим.
- Иккинчи қоида. Билдирилган фикр ва ғоялар таклифлар бериш тўхтатилмагунча муҳокама қилинмайди, баҳоланмайди.
- Учинчи қоида. Билдирилган ҳар қандай ғоя ва фикрлар ҳисобга олинади.
- Тўртинчи қоида. Қанча кўп ғоя ва фикрлар билдирилса шунча яхши.
- Бешинчи қоида. Билдирилган ғоя ва фикрларни тўлдириш ва кенгайтириш мумкин.
- Олтинчи қоида. Барча айтилган таклифлар ёзиб борилади.
- Еттинчи қоида. Таклифларни билдириш учун вақт аниқ белгиланади.
- Бу усул барча функцияларни бажаради, лекин унинг асосий вазифаси муаммони мустақил тушуниш ва ечишга таълим олувчиларнинг мотивациясини уйғотишдан иборатдир.

«Бумеранг» технологияси

- Бу технология бир машғулот давомида ўқув материални чуқур ва яхлит ҳолатда ўрганиш, ижодий тушуниб етиш, эркин эгаллашга йўналтирилган. У турли мазмун ва ҳарактерга (муаммоли, мунозарали, турли мазмунли) эга бўлган мавзуларни ўрганишга яроқли бўлиб, ўз ичига оғзаки ва ёзма иш шакллари қамраб олади. Ҳар бир машғулот давомида талабаларнинг турли топшириқларни бажариши, навбат билан ўқитувчи ёки талаба, иқтисодчи ёки тадбиркор ролида бўлиши, керакли балли тўплашига имконият яратади.
- «Бумеранг» технологияси танқидий фикрлаш, мантиқни шакллантиришга имконият яратади ҳамда ғоя ва фикрларни ёзма ва оғзаки шаклларда баён қилиш кўникмаларини ривожлантиради.

3. Замонавий педагогик технологияларнинг асосий сифатлари.

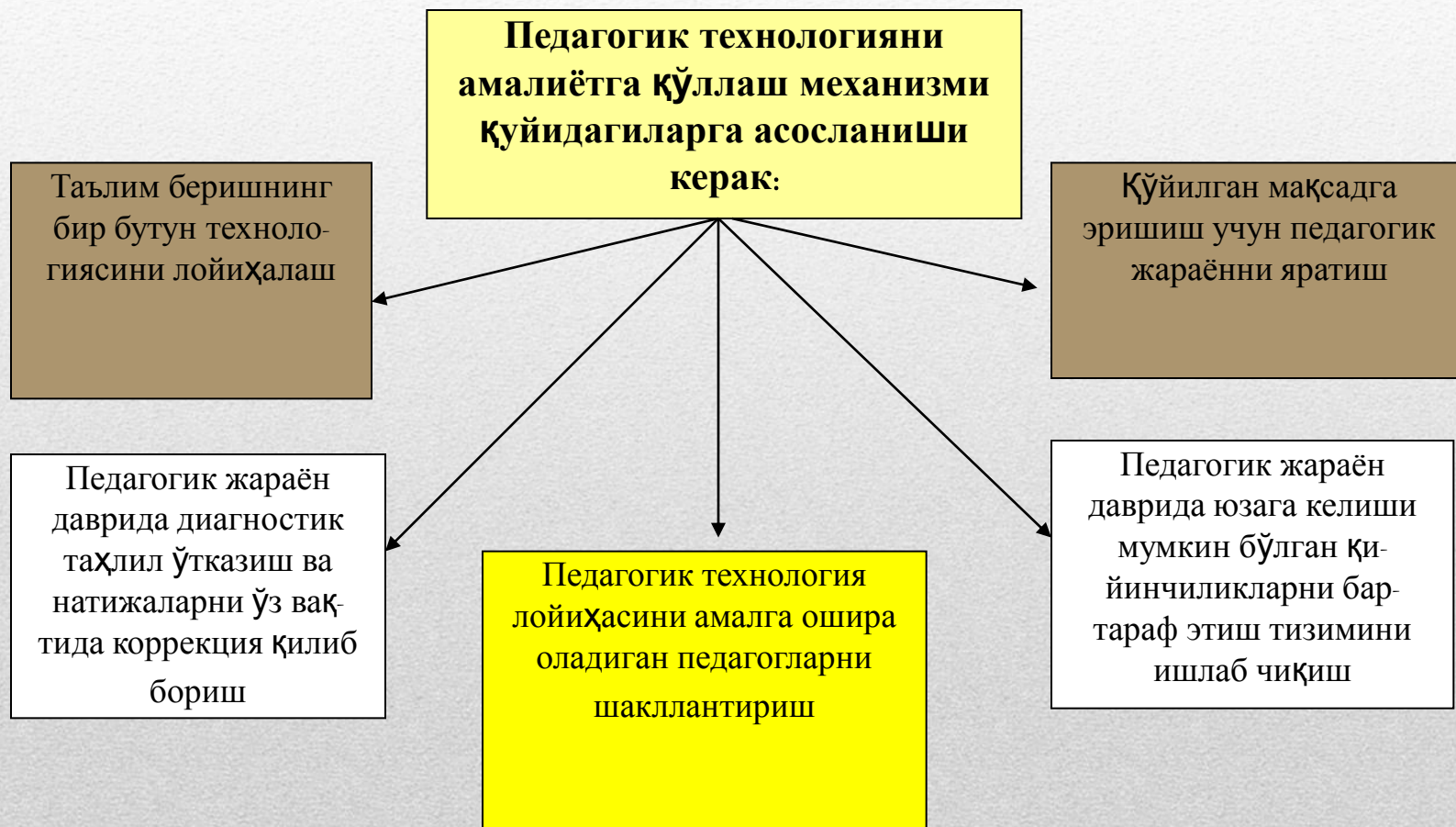
Самарадорлик

Замонавий педагогик технология рақобат шароитларида мавжуд бўлади ва шу боис натижалар бўйича самарали ва ҳаражат бўйича энг оптимал бўлиши зарур, аниқ таълим стандартига эришишни кафолатлаши керак.

**Такрор ишлаб
чиқишлик**

Бошқа бир турдаги таълим муассасаларида, бошқа субъектлар томонидан педагогик технологияларни қўллашни (қайтариш, такрор ишлаб чиқариш) назарда тутди.

Педагогик технологиянинг механизми қуйдагиларга асосланади

Эътиборингиз учун
рахмат!